

Mijn moeder is een gorilla (en wat dan nog)

Over het boek

Auteur: Frida Nilsson

Illustrator: Martijn Van der Linden

Vertaler: Femke Muller

Uitgeverij: Querido

Jaar van uitgave: 2020

Over de makers

Frida Nilsson (1979) is een Zweedse kinderboekenschrijfster met tal van boeken en prijzen op haar naam. Ze wordt beschouwd als één van de beste schrijfsters van haar generatie. Haar schrijfstijl, humoristisch en oprecht, wordt wel eens vergeleken met die van Roald Dahl en Barbro Lindgren.

De Nederlandse **Martijn van der Linden** (1979) kreeg tijdens zijn opleiding tot illustrator aan de Willem de Koning Academie in Rotterdam reeds zijn eerste opdracht te pakken. Daarna is hij blijven illustreren. Daarnaast trekt hij ook naar scholen met lezingen en workshops. Zie je hem graag even aan het werk, surf dan naar volgend filmpje: https://www.youtube.com/watch?v=Kr6GY_bV-1c.

1. VERHAAL

1.1 Titel

Het boek heeft een heel wervende titel. Hij valt op om velerlei redenen.

- Wat vonden de juryleden van de titel?
- Vonden ze de titel opvallend? Om welke reden? (vormelijk: een hele zin, gebruik van haakjes, directe toon; inhoudelijk: een gorilla als moeder)
- Wat geeft de titel weg over het verhaal? (dat er iemand een gorilla als moeder heeft, dat dat niet erg of belachelijk is maar dik oké)
- Zouden de juryleden het boek kiezen op basis van de titel?
- Hoe belangrijk zijn titels voor hen bij hun keuze van een boek?

“Mijn moeder is een gorilla” is een vertaling uit het Zweeds. Het originele boek (uit 2005) draagt een heel andere titel, nl. “Apenster” net zoals één van de hoofdstukken in het boek. Ook in het Engels draagt het boek een andere titel, nl. “Gorilla en ik”.

- Wat betekent de originele titel? Op welke elementen van het verhaal wordt de nadruk gelegd? (de ster die Gorilla op haar *happy place* ziet en ook voor altijd van Jonna is, wat Gorilla en Jonna verbindt wars van de ogenschijnlijke verschillen, de ‘schitterende’ verschijning die Gorilla is als personage letterlijk, en dus eerder ironisch dan, en figuurlijk)
- Verkiezen de juryleden de originele titel of die van de Nederlandse vertaling?

- Waarom zou de vertaler/uitgever ervoor gekozen hebben om de titel zo drastisch te wijzigen in plaats van gewoon te vertalen? (minder ambigu, beetje stout spreekt wel aan, benadrukt de thema's 'anders zijn' en 'liefde/verbondenheid')

1.2 Stereotypen en schema's

Het boek vertelt het verhaal van Jonna en haar moeder-gorilla. Tegelijk vertelt het ook heel veel verhalen niet terwijl de lezers die wel gebruiken als referentiepunt. Die verhalen worden opgeroepen aan de hand van stereotiepe personages, elementen of scènes. De lezer herkent deze en gaat daardoor bepaalde verwachtingen krijgen. De auteur maakt handig gebruik van dergelijke schema's en bijbehorende verwachtingen en creëert daardoor een bijzonder verhaal.

Spel met genres: weeshuisverhaal

Het verhaal doet sterk denken aan traditionele weeshuisverhalen waarin een hoop vuile kindertjes zitten te wachten op een stel rijke ouders om hen te verlossen van een leven dat bestaat uit poetsen en honger lijden.

- Dachten de juryleden aan specifieke boeken of films toen ze dit boek begonnen lezen? ("Annie", "Oliver Twist", etc.)
- Wanneer werd hun verwachtingspatroon voor het weeshuisverhaal voor het eerst doorbroken?
- Wat klopt er wel en wat niet? (wel: Gorilla komt een kind adopteren, kinderen worden gekeurd, spullen gaan mee, papierwerk ingevuld, ze worden bijna uit elkaar gehaald, ze leefden nog lang en gelukkig; niet: Gorilla is een dier, ze kiest een vuil kind, ze woont in een bouwval en later in een rondrijdende caravan)
- De auteur heeft dit spel nog extra in de verf gezet door "Oliver Twist" als Gorilla's lievelingsboek te introduceren. Kennen de juryleden dit boek? Waarom zou de auteur voor dit boek gekozen hebben? (gelijkaardige plot, het loopt ook goed af, zoals Gorilla zegt op p.99)
- Naast het weeshuisverhaal speelt ook het Hans & Grietje motief in het boek. Gorilla zal Jonna opeten! Geloofden de lezers dit? Welke elementen in het verhaal suggereerden dat dit inderdaad Gorilla's opzet was? (kookboek lezen p.24, Jonna aanziet bad voor kookpot p.27)

Spel met personages: ouders zijn mensen, bij voorkeur keurige mensen

Een opmerkelijk verschil met andere boeken is dat Jonna's moeder een gorilla is.

- Wat vonden de juryleden hiervan?
- Waarom zou de auteur voor een gorilla gekozen hebben, in plaats van een mens, of een ander dier?
- Is Gorilla een moeder volgens Jonna? En is ze een goede moeder? (p.52 de mooie moeder versus Gorilla, p.56 warm en zacht, p.100 e.v. het evaluatiegesprek)
- En volgens de juryleden?

Opdracht

MATERIAAL

-
- papier
  - oude tijdschriften
  - lijm, schaar en potloden
-

Op pagina 54 staat een tekening van Gorilla met haar nieuwe jurk. Maak een kopie voor elk jurylid. Laat hen vervolgens Gorilla van nieuwe kleren voorzien. Dit kan met kleding op foto's uit oude tijdschriften of door hen zelf een jurk of jas te laten tekenen en vervolgens te knippen en plakken op Gorilla. Je kan verschillende invalshoeken gebruiken: Gorilla als perfecte moeder, Gorilla als gekke moeder, Gorilla als saaie moeder, Gorilla als vader, Gorilla als gevaarlijke ouder, etc. Laat de juryleden vervolgens vertellen hoe de kleren of andere attributen (dus het uiterlijke vertoon) bijdragen tot het categoriseren van Gorilla in deze of gene rol.

- Kunnen ze van elkaars collage raden wat voor Gorilla die voorstelt?
- Zijn er bijvoorbeeld brave of gekke rokken?
- Is de perfecte moeder netjes gewassen en gestreken of kan een versleten broek en een verwarde haardos?
- En tot slot, hoe wordt er in het boek door andere personages afgegaan op het uiterlijk van Gorilla?

Spel met regels: geen tanden poetsen, altijd hetzelfde eten, Jonna mag al autorijden

De atypische moeder gedraagt zich niet helemaal volgens de regels van de maatschappij.

- Welke regels overtreedt Gorilla? (verkeersregels: door rood rijden, Jonna laten rijden; sociale regels: roepen tegen kinderen, lijfstraffen beloven – al doet ze dat niet, altijd hetzelfde eten, halfnaakt rondlopen; hygiëne: geen tanden poetsen of haar kammen; morele regels: eerlijk handel drijven)
- Wat vindt Jonna hiervan?
- Gaat het goed met Jonna ondanks het niet naleven van al deze regels?
- Wat wil de auteur daarmee vertellen volgens de juryleden?

- Tot slot, wat is het effect van het spelen met al deze categorieën? (verrassing, humor, spanning, betrokkenheid van de lezer)

2. VERWERKING

2.1 Anders zijn

Het thema 'anders zijn' loopt als een rode draad doorheen het boek. Nog voor Gorilla haar intrede doet, vernemen we reeds dat Jonna anders is.

- Wat maakt Jonna anders? (ze luister niet, ze poetst haar tanden niet, ze zit al heel lang in het weeshuis, ze kwam er vrij laat)
- Hoe wordt dit anders zijn geëvalueerd door de andere personages (Greta: negatief, een kind waar ze niet vanaf raakt; de andere kinderen: eerder positief, Jonna kent het reilen en zeilen en kan opkomen voor anderen zonder al te veel consequenties; Gorilla: positief, die wil net een kind dat anders is)
- Hoe verandert het 'anders zijn' wanneer Jonna bij Gorilla intrekt? (Gorilla wordt de andere: geen deftige kleren, geen mooi huis, rare eetgewoontes, een dubieus recyclagehandeltje, de enige die haar grond niet wil verkopen)

Op het einde van het boek stuurt Jonna een briefje naar Aron in het weeshuis. Daarop staat in ps: "Als er ooit een gorilla in een lelijke auto langskomt, grijp dan je kans. Dingen zijn niet altijd wat ze lijken."

- Wat vertelt dit over anders zijn?
- Vergelijk deze opmerking met hoe Jonna in het begin over Gorilla dacht.
- Kunnen de juryleden fragmenten aanhalen uit het boek waar Jonna's standpunt tegenover Gorilla verandert? Denk aan de passage waarin ze de fiets krijgt (pp.35-38), wanneer ze Gorilla het boek van Oliver Twist toch laat kopen (p.49) of wanneer ze met fiets valt en Gorilla haar als troost in haar armen neemt (p.56).
- Denken de juryleden dat Aron Jonna's raad zal opvolgen? Waarom wel of niet?

2.2 Liefde/verbondenheid

Verschillende personages zijn op zoek naar en ervaren verbondenheid met andere personages. Maak samen met de juryleden een netwerk met volgende personages: Jonna, Gorilla, Greta, Aron, Thor.

- Wat maakt dat de personages met elkaar verbonden zijn? Kies een duo en bespreek. Bijvoorbeeld: Jonna en Aron, allebei in weeshuis, plagen elkaar maar ook bezorgd, Jonna stuurt een brief naar Aron op het einde.
- De vriendschap tussen Jonna en Aron is vrij duidelijk van bij het begin. Dat Gorilla door de adoptie de moeder wordt van Jonna ook. Andere verbanden komen pas later aan het licht. Welke? (Gorilla & Greta: Gorilla heeft ook in het weeshuis gezeten, meer nog, het verhaal dat Aron vertelt is dat van Gorilla; Thor is zowel de inspecteur van het weeshuis als diegene die op Gorilla's grond aast voor een zwembad)
- Naast een genegenheid voor elkaar speelt liefde voor een plek een rol in het verhaal. Voor Gorilla zijn er twee belangrijke plaatsen. Welke? (haar loods waar ze gedumpt was en tegen alle verwachtingen in gelukkig is geworden, en haar plekje in het bos)
- Hoe merk je dat deze plaatsen belangrijk zijn voor haar? (ze vecht ervoor; ze deelt ze met Jonna als die ook belangrijk voor haar wordt; ze beschermt ze)
- Op het einde van het boek lijkt Gorilla zowel haar plek als Jonna kwijt te zijn. Hadden de lezers dit verwacht? Deelden ze Jonna's geloof gevolgd door ontgoocheling en woede?

- Wat blijft er uiteindelijk over van alle verbanden in het boek? Denk hierbij zowel aan mensen als aan plaatsen. (Jonna en Gorilla weer bij elkaar, Greta helpt hen ontsnappen, Jonna geeft Aron het plekje in het bos, Jonna en Gorilla hebben een nieuwe plek met de boekencaravan)

2.3 Buitengewoon

Link: In een aantal boeken in de selectie wordt er met de waarheid een loopje genomen, maar niet altijd op dezelfde manier. Vergelijk de bijzondere verhalen van de baron met de ongelooflijke avonturen van Esi ("Vrijdag kom ik weer thuis"), de buitengewone moeder van Jonna ("Mijn moeder is een gorilla") en de speciale verdwijning van Leo ("Dat met Leo").

- Hoe zit het met het bijzondere in elk boek?
- Wie of wat maakt dit verhaal of aspect in het verhaal buitengewoon?
- Hoe belangrijk is dit voor het boek? Wat zou er veranderen als dit speciale element niet aanwezig was in het verhaal?
- Tot slot, wat denken de juryleden over boeken en hun relatie met de werkelijkheid? Moeten verhalen helemaal echt zijn om leuk te zijn, of om geloofwaardig te zijn, of om te ontroeren, of om ...?

---

3. VERDER LEZEN

- Meneer Beer / Maria Farrer en Daniel Rieley (ill.) (Condor, 2019)
- Het geheim van tante Fien / Tanneke Wigersma en Hanneke Siemensma (ill.) (Lannoo, 2020)

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.